
V a n K e r k t o t W i j n, e n a n d e r s o m

Verslag van de excursie van themagroep 1056 naar Normandië
van 31 september tot 11 oktober

Klammig, slaperig en duf stonden zaterdagochtend enkele leden van de groep voor het instituut te wachten tot Jan Sniijders met het busje kwam aanrijden. Deze verontschuldigde zich, dat hij enkele mensen nog niet had opgehaald, want hij had zich verslapen en vertelde met grote trots hoe snel hij wel naar het instituut gekomen was. Zo vertrok men en bereikte na een koffiepauze op de Veluwe Breda. Daar nodigde de prachtige toren van de O.L.Vrouwekerk tot een bezoek aan dit in gotische stijl gebouwde godshuis. Dit ging echter niet door omdat de koster vond, dat zijn lunchtijd was aangebroken. Mocht door dit trieste gebeuren iemand teleurgesteld zijn geweest, dit moet ongetwijfeld weer goedgeemaakt zijn door de ontdekking van een antiekmarkt op een pleintje achter de kerk, waar men met een hongerige blik de oude voorwerpen bekeek. De picknick voor die dag werd gehouden op een uitermate vieze parkeerplaats langs de snelweg Breda-Antwerpen. Daar besloot men om niet in Brussel de tentoonstelling tussen Rijn en Maas te bezoeken, maar om via Mechelen en Halle naar Mons te rijden. In Mechelen werd eerst de Romboutskerk bezocht. Was deze kerk zeer zeker het bewonderen waard, nog meer waard was het te luisteren naar de bewaker, die ons (zij het uit wetenschappelijke, zij het uit financiële overweging) meende te moeten rondleiden. In zeer schoon Vlaamsch legde hij de voorstellingen op de gebrandschilderde ramen uit, steeds tot slot vermeldend hoeveel miljoenen Belgische frankjes het raam wel niet gekost had. Hij poogde ieders mystieke nieuwsgierigheid te prikkelen door het deurtje aan te wijzen, waarachter zo hij zei het kadaver van den kardinaal Mercier gelegen was. Eenieder was echter wel lichtelijk teleurgesteld toen hij het deurtje niet opendeed. Daarna probeerde hij op christelijke toon een ieder, die zich in de kerk bevond bij zich te roepen om vervolgens het doek op te lichten, waaronder zich het hoofdaltaar bevond, dat, zoals hij met vlammende trots vertelde, door de burgers van Mechelen uit de brand gered geworden was. Zijn enthousiasme groeide tot een climax toen hij bij de barokke preekstoel aangelande, waar hij vooral de aandacht vroeg voor de dieren in het houtsnijwerk en wel vier malen in extatische bewondering herhaalde dat de maker er zijn hele leven aan gewerkt had. Nadat de man op nadrukkelijke wijze afscheid genomen had nam men aan de buitenkant de brandschade op. Hierna maakte men een wandeling door historisch Mechelen, waarbij men zeer uitgebreid studie maakte van de koppen van middeleeuwse vorsten gebeeldhouwd in de muren van het paleis van Margaretha van Oostenrijk. In Halle werd de kerk van O.L.V. van Halle bezocht. Hier liet Ariënne verstek gaan omdat ze zich niet goed voelde, hetgeen haar aan het eind van de excursie bij de ontdekking dat men de veertigste kerk had bezocht, met trots deed opmerken dat zij er maar negenendertig had

bezocht. Tegen achten bereikte men na veel gevraag en gezoek in het donker de jeugdherberg te Mons. Vervolgens haastte men zich naar een restaurant, alwaar het eten niet best viel vanwege de slechte kwaliteit. De "steaks" waren zo taai, dat niet iedereen ze naar binnen vermocht te werken. Om half tien ging een groupe onder leiding van de jeugdherbergier naar boven om de slechte kwaliteit van de bedien te beproeven.

De volgende ochtend werd eerst de kerk te Mons bezocht, waarna men naar de Belgisch-Franse grens reed, waar de Franse douaniers tegen de EEG-schenen van de groep traptten, omdat voor het busje extra-wegenbelasting betaald moest worden en vervolgens de verontwaardiging nog vergrootten door de bagage te gaan controleren. Na dit enerverende gebeuren stond men na korte tijd weer op de remmen om het monument van de slag bij Malplaghet te bewonderen. In het nabijgelegen stadje Bavay werd de opgraving van de Romano-Gallische nederzetting bezichtigd. De tocht ging verder door het zonoevergoten Noord-Franse land, waar men overal jagers zag die hun zondag aan hetverdrijven waren. Onderweg werd in de luwte van een hooiberg gepicknickt. Het was hier, dat een weerbarstige hond de hilariteit van de groep opwekte. Hij bracht zijn baas, die hem meegenomen had om als jachthond te dienen in verlegenheid door de woorden 'chien ici' keer op keer niet te gehoorzamen. Het effect werd versterkt doordat men de woorden 'chien ici' als 'Keesie' verstond wat de groep uitbundig om haar eigen domheid deed lachen. In Corbie, waar de kerk bezocht werd, maakte de intuïtie, het zgn. instinct van Liesbeth, historie. Doordat het centrum van het plaatsje afgesloten was, was men genoopt op eigen houtje zijns weegs te zoeken. Liesbeth nam daarop kordaat de taak op zich de groep het stadje uit te loodsen. Via drie doodlopende straten en na vijf keer voor borden, waarop stond 'route barrée' het stuur wederom omgegooid te hebben kwam men op de weg naar Amiens. Zowel hier als vervolgens in Eu werden de kathedralen bezichtigd. In het donker werd het einddoel van de dag bereikt, Dieppe. Hier werd na enig zoeken een restaurantje gevonden, alwaar de heren Bakker, v.d. Ploeg en de Roest een showtje weggaven in het garnalenpellen, enthousiast aangemoedigd door de anderen, die een gerecht gekozen hadden dat zich gemakkelijker naar binnen liet werken en tot afgrijzen van prof. Jongkees, die zich geen groot liefhebber van vis-gerechten betoonde. Ietwat laat arriveerde men bij de jeugdherberg, waar de herbergvader de groep dan wel niet met open armen, maar toch nog steeds vriendelijk ontving.

Op maandagmorgen trok men eerst naar Arques la Bataille. Met het zweet in haar handen stuurde Arienne het busje de berg op waarop het donjon gelegen was. Al gauw werden de romantische gevoelens van de groep gestreeld door de aanblik van deze ruige ruïne. Toen men geheime gangen ontdekte geraakte men geheel in Ivanhoestemming. Even later zwaaiden enkele lieden, die de burcht waren binnengedrongen, vanaf een toren de rest van de groep, die zijn tocht over de omwalling had voortgezet, triomfantelijk toe. Nadat de burcht uitvoerig verkend was daalde men de berg via het smalle weggetje weer af. Toen men, beneden aangekomen, net op het punt stond de kerk te gaan bekijken, ontdekte Johan v.d. Ploeg dat de rechterspiegel van het busje gerukt was. De mensen in het busje maakten daarop rechtsonkeert, parkeerden het busje aan de voet van de berg. Hierna volgde wederom een beklimming maarnu te voet, met als inzet de spiegel. En zowaar, hij werd gevonden, nog hangende in de struiken. Na de afdaling keerde men weer terug naar Dieppe in gezelschap van prof. Jongkees, de heer Bakker en Liesbeth, die de kerk intussen bezichtigd

hadden. Na daar koffie of pils gedronken te hebben vertrok men naar Varancheville, waar een kerkje bezocht werd, dat pittoresk gelegen was boven de Normandische krijtrotskust. De tocht werd voortgezet naar Fécamp met zijn église de la Trinité. Halverwege werd gepicknickt op het strand van St. Valery in de luwte van een golfbreker. Na Fécamp werd het prachtige kerkje van Caudebec en caux genomen, waar Harry met Johan aan de blaasbalg een orgelconcertje à la farce majeure ten beste gaf. In de abdij te St. Wemdrille woonde men 'n gedeelte van de vespers in de nieuwgebouwde kloosterkerk bij. Vandaar bereikte men via een weg die een prachtig uitzicht bood op de Seine en later op Rouaan, deze stad waar in een prachtige jeugdherberg twee nachten gebivakkeerd zou worden. Na de bagage in de jeugdherberg afgeleverd te hebben werd in een pub met smaak een diner verorberd. Terwijl ieder van het eten en de heerlijke rode wijn zat te genieten zat de heer Bakker wat sip te turen naar zijn glas, gevuld met een iets bleker gekleurde wijn dan de anderen hadden. Na tot de conclusie gekomen te zijn, dat zijn wijn toch maar niet goed was, riep hij de ober bij zich en maakte deze in zijn beste frans onomwonden duidelijk dat het net water was. De ober liet hierop onmiddellijk de goede wijn aanrukken. Na een nachtelijke wandeling door Rouaan werd de dag feestelijk afgesloten in het kroegje "chez nous" vlakbij de kerk St. Maclou. Hier dreigde een babylonische spraakverwarring te ontstaan toen in drie talen tegelijk de drank werd besteld. Deze avond kreeg nog een flamboyant einde toen iedereen tegen half twaalf naar de jeugdherberg wilde gaan en prof. Jongkees zijn glaasje Calvados nog vrijwel vol had, hetgeen hij met een rood aanlopend hoofd en een martelaarswanhoop op zijn gezicht toen maar in enkele teugen geledigd heeft. Vervolgens begaf hij zich naar zijn hotel terwijl de rest zich of te voet of per busje naar de jeugdherberg verplaatste.

Op dinsdag werd een druk programma afgewerkt. Eerst een bezoek aan St. Marth-de-Bocherville, waar vooral de normandische sculptures in de kapitelen van een voormalige kapel bij de église abbatiale de St. Georges opvielen. Hierna werd de ruïne van de abdij van Jumiéges bezocht, hetgeen bij de groep een dergelijk enthousiasme opriep, dat het het culturele hoogtepunt van de excursie gehoord mag worden. De picknick die dag werd gehouden aan de oever van de Seine in de wel zeer grote nabijheid van een boomgaard. Eenieder was onmiddellijk in de verleiding tot het plukken van een of meer appeltjes. Edoch een vermaning van prof. Jongkees deed een ieder huiveren. Toen deze echter op een gegeven moment een wandelingetje ging maken en hij uit het zicht verdwenen was of beter zelve niet meer in staat was een blik te werpen op de picknickplaats doordat enige bossages hem dit onmogelijk maakten raapte de heer Bakker al zijn stoutmoedigheid bijeen en besteeg een ladder, die tot in een wel zeer appetijtelijke boom reikte. Reeds halverwege de ladder werd zijn eerzaam gemoed door een vermanende herinnering aan de woorden van prof. Jongkees door Dick van Schaik weer tot de orde geroepen en daalde hij de ladder af, zich wederom neervleidend in het gras zijn zonden overwegende. Na de picknick keerde men, na onderweg nog éven een kerkje gepikt te hebben, naar Rouaan terug, welke stad uitgebreid bezichtigd werd: o.a. de graven van Rollo en Willem Langzwaard in de kathedraal. Tevens werd wat gewinkeld en werd de bril van Liesbeth gekocht, oftewel Liesbeth kocht een bril samen met Arienne, via de etalage toegeschouwd door de rest van de groep. De middag werd op gepaste wijze besloten met het ledigen van pullen bier en historische roddels. De dag eindigde naar behoren met een lekker etentje en een bezoek aan "chez nous".

De volgende ochtend werden de abdij te Le Bec en de kerk te St. Pierre sur Dives bezocht. Deze dag werd er geluncht wederom in een boomgaard, waar ter afwisseling vrijelijk bramen geplukt werden. Halverwege de maaltijd werd er een koprolwedstrijd georganiseerd. Vermeld zij dat de heer Bakker ook enkele koprollen gemaakt heeft. De wedstrijd werd gewonnen door Harry de Roest zij het dat zijn achterwerk in het vuur van de strijd besmeurd werd door ene koeienvlaai. Het volgende doel gold Falaise waar de burcht van Willem de Veroveraar uitgebreid bezocht werd en waar vervolgens wederom een bezoek aan een terrasje gebracht werd. Onze jeugdherberg voor die dag stond in Vire. Het was een voormalig gemeentehuis, waar enigszins een chaos heerste, maar waar we de enige gasten waren. Met matrassen en wat gemanipuleer met het licht werd een onvergetelijke café pour boire gecreëerd, waar na het eten met als bijzondere gasten de heren Jongkees en Bakker een gezellig samenzijn werd gehouden. Onder het genot van kaas, brood en wijn werd o.a. het militair verleden van de heren Jongkees, Bakker en Snijders opgerakeld. Nadat de geleerde heren zich naar hun hotel hadden begeven en enkele anderen zich ter bedde hadden begeven werd het feest in kleinere kring voortgezet tot meerdere lol en zatheid van de deelnemers, gegarneerd met een door de heer van Schaik in het latijn gesproken schuldbekentenis betreffend 1 Franse franc, die hij aan Harry moest betalen. Het is niet bekend, of dit Dionysos bekoord heeft of niet, in ieder geval zij bekend, dat de heer van Schaik die nacht men een donderend lawaai al kotsend ter bedde zeeg.

Donderdags werd de Bretonse grensvesting te Fougères bezocht, waarna de tocht voortgezet werd richting Mon' St. Michel. Na eerst op het strand met het zicht op de berg geluncht te hebben bereikte men via een dijk de berg die in zee gelegen is. Na een bezoek aan de abdij en het plaatsje wilde men via Arranches naar Vire terugkeren. Maar men was genoopt eerst een kwartier te wachten omdat Dick van Schaik voor de zoveelste maal grote moeite had op tijd op te dagen. 's Avonds werd na het diner in het hotel van prof. Jongkees en de heer Bakker koffie met calvados gedronken. Een gedeelte van de groep besloot die dag vervolgens met een groots drankgelag in het busje omdat de herbergmoeder geklaagd had over het lawaai van de vorige nacht en dat voor deze gelegenheid buiten de bebouwde kom gereden was. Het resultaat hiervan was, dat de volgende morgen de bus vanbinnen vanwege de condens tegen het plafond en de lucht, die er in hing op een stinkende druipsteengrot geleek.

Deze dag trok men via het kasteel van Balleroy en de abdij van Cerisy-la-Fovet naar Bayeux. Hier werd de tapisserie van Bayeux bezichtigd met uitleg van prof. Jongkees. Omdat de kerk gesloten was werd besloten na een koffiepauze eerst naar Arromanches te rijden en dan weer terug te keren. Terwijl men zich verzamelde om te vertrekken konden eerst Harry en vervolgens Johan en Dick het niet nalaten om zich, staande op een pilaar in een lege nis in de façade van de kerk, als pilaarheiligen te laten vereeuwigen. In Arromanches, waar in 1944 een gedeelte van de landing plaatsvond, werd het D-day museum bezocht en vervolgens werd even buiten het plaatsje aan het strand gepicknickt. Daarna keerde men via Thaon, waar een zeer romantisch gelegen kerkje werd bezocht en Bayeux, waar alsnog de kathedraal werd bezocht, naar Vire terug. Die avond werd in bovengenoemd hotel heerlijk gedineerd en de dag besloten in de jeugdherberg, waar men, elkaar duf aanstarend, elkaar poogde te vernaken en waar Theo wederom zijn reputatie van groot eter en drinker waarmaakte

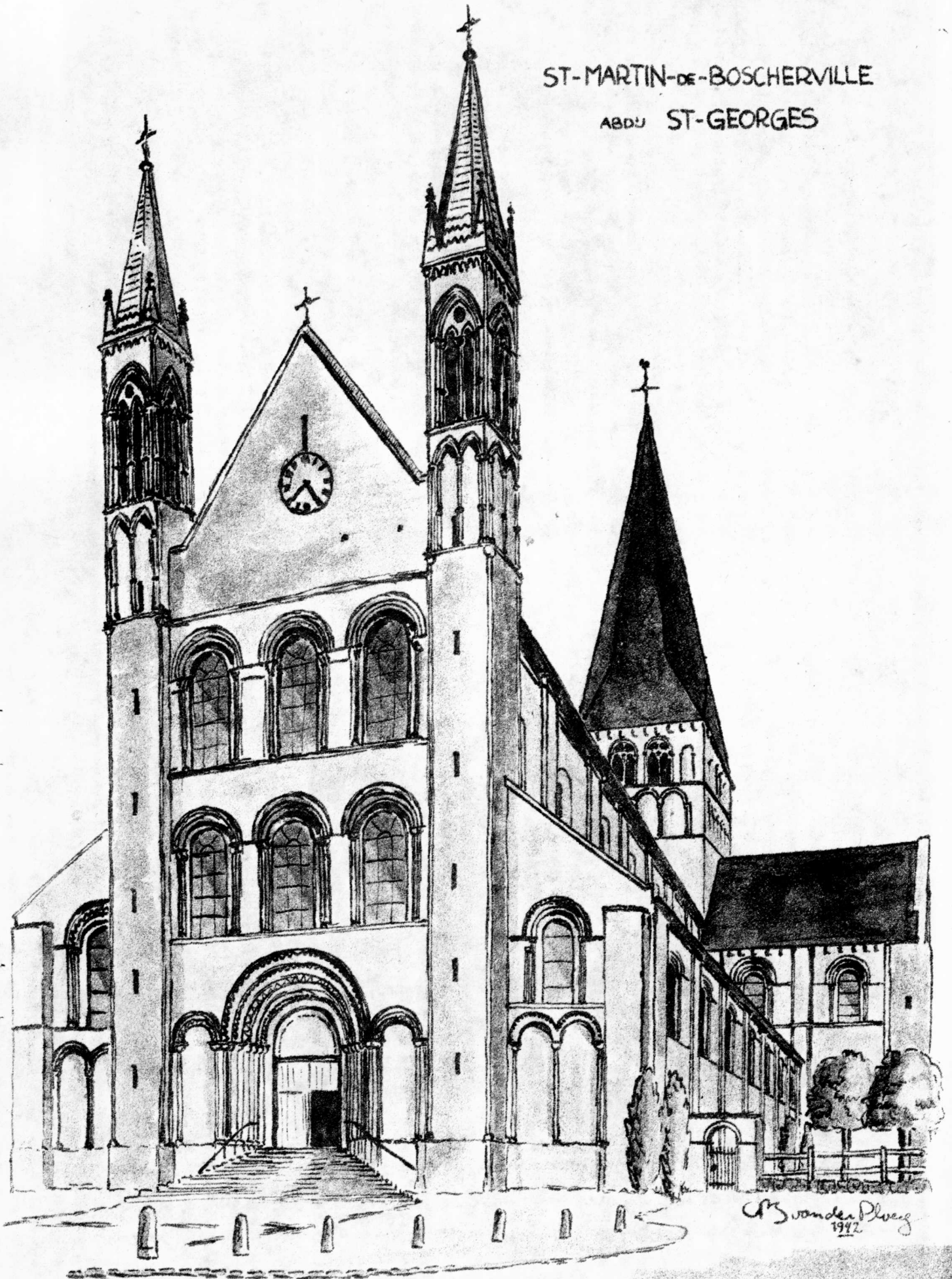
door een deel van de drank voor zijn rekening te nemen. De stemming bleek er maar moeilijk in te komen hetgeen enkele dagen door prof. Jongkees als de virus van Vire gekarakteriseerd zou worden. De oorzaak moet ongetwijfeld in het gebrek aan slaap gezocht worden.

De ochtend daarop was Harry zijn tandenborstel kwijt, die hij probeerde terug te vinden door luid rond te roepen 'ik zoek mijn tandenborstel, luisterend naar de naam Harry'. Dit moest hij zwaar verduren, daar hij hierdoor de naam Harry Tandenborstel verwierf. Zaterdag vormde ons eerste doel Caen. Hier werd in de abbay des hommes het graf van Willem de Veroveraar bezocht en in de aan de andere kant van de stad gelegen abbaye des dames het graf van diens vrouw Mathilde. Vervolgens werd op een terrasje enige drank genuttigd om de hitte te verdrijven. In een monoprix warenhuis werden normandische boodschappen ingeslagen voor huis en haard en om 13.00 uur vertrok men, op zoek naar een stuk strand om te picknicken en om te zwemmen. Aangekomen op het strand van Cabourg rende men spoedig in bikini en zwembroek of zelfs onderbroek het koude sop in. Alleen de heren Bakker en Feenstra bleven achter, de eerste omdat hij zijn zwembroek niet bij zich had en hij het niet juist vond in onderbroek te gaan zwemmen, de tweede omdat hij het jaargetijde niet geschikt vond om te zwemmen. Na het zwemmen werd er geluncht. Het geheel werd door prof. Jongkees met veel plezier zwart op wit fotografisch vastgelegd. Na deze genotvolle strandstop werden de wielen Lisieux-waards gericht. Hier werd eerst de kathedraal bezocht en vervolgens de uit de dertiger jaren van deze eeuw stammende basiliek van de Heilige Theresia van Lisieux, een bekend katholiek bedevaartsoord. Vooral de bombastische architectuur van dit bouwsel vormde een bijzonder aardige afwisseling op de serie middeleeuwse kerken, die op deze excursie bezocht werd. Men oordeelde derhalve nogal verschillend. Prof. Jongkees: het doet mij aan een bankgebouw denken, de heer Bakker: ik vind het net een stuk architectuur uit het Duitse Reich, Dick van Schaik: het heeft wel iets van een spoorwegstation. Anderen vonden het meer tegengesteld aan religie of juist zeer in overeenstemming daarmee, zoals Arienne en Dick. In Evrense, het einddoel van die dag, werd in de stationsrestaurant gegeten en de dag afgesloten in de jeugdherberg onder het genot van een glas wijn en het spelen met het vuur in de open haard.

De volgende ochtend, zondagmorgen, vertrok men na een bezoek aan de kathedraal en de resten van de Romeinse omwalling naar le Grand Andelys, waar eerst het kerkje bezocht werd, dat opviel doordat de ene zijkant in gotische stijl en de andere zijkant in renaissance stijl was opgetrokken. Vervolgens brachten we een bezoek aan het op een strategisch punt langs de Seine gelegen chateau Gaillard even buiten les Andelys. Ook deze ruïne sprak zeer tot de verbeelding. Vandaar vervolgde men de tocht via St. Claire-sur-Epte, waar prof. Jongkees stopte om de mensen in het busje nog even te herinneren aan het in 911 daar gesloten verdrag tussen Rollo en Karel de Eenvoudige waardoor de stichting van het hertogdom Normandië een feit werd, en een picknick in het dal van de Epte naar Gisors. Het bleek daar niet mogelijk om een bezoek te brengen aan de kerk en het kasteel, waarom men de reis naar Reims maar weer meteen voortzette via Bauvais, waar de kathedraal bezocht werd die bekend is, omdat haar transept en koor in hoogte alle andere kerken in Frankrijk overtreft. Na wat verfrissing op een terrasje werd de reis naar Reims vervolgd, waar men wat later arriveerde dan verwacht was. Na enige moeite werd een geschikte slaapgelegenheid gevonden in het statige Centre International de Jeunesse et de Séjour. Die avond werd gedineerd in de juist

ST-MARTIN-DE-BOSCHERVILLE

ABDU ST-GEORGES

die dag geopende pub "the glue pot". Na afloop werd er nog van een stevige borrel genoten en vooral veel gedanst, waaraan na enig aandringen zelfs de heren Jongkees, Bakker, Feenstra en Snijders deelnamen, die een enorme danskunst bleken te bezitten.

Maandagmorgen werden eerst de kathedraal en de kerk St. Rémy bezichtigd. Op een naast deze kerk gelegen plein was juist kermis. De enige attractie waar op dat moment van gebruik gemaakt kon worden was een automaat, waar je tegen betaling verrassingen uit kon halen. Waar het om te doen was, waren de plastic glibbermonstertjes. Toen de eigenaresse de monstergierige mensen ontdekte kwam ze met een grote doos vol gedrochten aandragen, waaruit ieder naar believen kon uitkiezen. Toen men dan ook even later wegreed hingen van het plafond van het busje vele van deze lieve diertjes te bibberen. Na wat passagieren in de stad werd de tocht naar België aangevangen met onderweg een bezoek aan de hoog op een berg gelegen kathedraal van Laon. De tocht eindigde die dag in Champlon in de Ardennen. In het hotel waar prof. Jongkees zijn intrek voor die nacht genomen had, werd met smaak een diner met als hoofdgerecht wild zwijn genuttigd. Tijdens het diner werden door de verschillende mensen dankspeeches afgestoken. Dick, die tijdens de excursie tot Latijns redenaar gebombardeerd was moest hier zijn amper kunnen weer tonen en Jan dankte Arienne in een speech vol bombastische lyriek tot ieders hilariteit.

Dinsdag, de laatste dag, ging de reis door de mooie herfstige Ardennen via Luik, waar Johan zich door de chauffeur van een tankwagen in de maling liet nemen bij een poging hem in te halen, naar Maastricht. Voor de grens werd nog een voorraad sigaretten en kauwgom gehamsterd. In Maastricht werden na een koffiepauze op het Valkhof de St. Servaas en de Onze Lieve Vrouwekerk bezichtigd, waarna de tocht via Venlo, Kleef en 's Heerenberg naar Zutphen werd vervolgd. In Zutphen werd in de stationsrestaurant goed gegeten, waarna Ford en Audi uit elkaar gingen om de reis naar Groningen te ondernemen.

Elf dagen excursie met mooi weer, veel plezier en veel nieuwe kennis over de Normandische en Franse cultuur eindigden hier.

De deelnemers aan de excursie.
